

Nr 85.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående rörlig kredit för försvarets fabriksstyrelse; given Stockholms slott den 2 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Allan Vougt.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen å Stockholms slott den 2 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1943:344 (bil. 12 punkt 11) beslöt riksdagen (skr. nr 500) bland annat att dels under fonden för förlag till statsverket anvisa ett investeringsanslag av 20 miljoner kronor till Rörelsekapital för försvarets fabriksstyrelse (numera redovisat å försvarets fabriksfond), dels ock bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande,

på sätt av chefen för försvarsdepartementet i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 8 oktober 1943 förordats, av ytterligare rörelsekapital åt fabriksstyrelsen tillhandahålla styrelsen en rörlig kredit av 20 miljoner kronor. Genom beslut den 26 november 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t fabriksstyrelsen, att, så länge förskottsstat för försvarsväsendet vore satt i kraft, för tillgodoseende av sitt behov av rörelsemedel utöver rörelsekapitalet utnyttja ifrågavarande rörliga kredit. Fabriksstyrelsen ålades därvid att av ianspråktagna medel gälda den ränta som av fullmäktige i riksgäldskontoret efter samråd med styrelsen bestämdes med hänsyn till förhållandena å penningmarknaden.

Sedermere medgav 1946 års riksdag (skr. nr 201) på förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 61, att den rörliga kredit i riksgäldskontoret, som jämlikt nyssnämnda riksdagsbeslut tillhandahölls försvarets fabriksstyrelse, finge intill ett belopp av 10 miljoner kronor utnyttjas under tid, då beredskapsstaten för försvarsväsendet icke vore satt i kraft. I enlighet härmed medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 10 maj 1946, att fabriksstyrelsen finge av förenämnda rörliga kredit å 20 miljoner kronor efter utgången av budgetåret 1945/46, främst för civil tillverkning inom försvarets fabriksverk, utnyttja högst 10 miljoner kronor.

I skrivelse den 22 januari 1951 har *försvarets fabriksstyrelse* gjort framställning om bemyndigande att i ökad utsträckning få taga i anspråk den rörliga krediten. Fabriksstyrelsen har därvid framhållit, att anspråken på den rörliga krediten under år 1950 kommit att öka. Detta sammanhänge främst med att den fortgående höjningen av råmaterialpriserna och en ökad förrådshållning av material och halvfabrikat för de utökade försvarsbeställningarna höjt i omsättningstillgångar placerat rörelsekapital, varjämte utbyggnaden av de centrala tvätt- och reparationsanstalterna även medfört en ökning av behovet av rörelsemedel. Styrelsen hade därför varit nödsakad att sedan januari 1950 utnyttja den rörliga krediten i stigande omfattning. För närvarande vore således 4,5 miljoner kronor ianspråktagna, vilket belopp syntes överstiga värdet av de förrådshållningar, som erfordrades för civilbeställningar ävensom av under arbete varande sådana beställningar.

Fabriksstyrelsen har vidare anfört, att det av styrelsen ifrågasatta bemyndigandet med hänsyn till pris- och löneutvecklingen samt de ökade krigsmaterieltillverkningarna måste utvidgas att omfatta även kapital, som erfordrades för fullgörande av beställningar av de militära myndigheterna. Dessutom erfordrades en höjning av det belopp, inom vilket styrelsen vore bemyndigad att under fredshållanden taga i anspråk krediten. Stora svårigheter föreläge att med hänsyn till rådande ovissa förhållanden bedöma storleken av denna höjning. Styrelsen ifrågasatte, om icke bemyndigandet borde avse 20 miljoner kronor. Om icke de för närvarande överblickbara förhållandena alltför mycket ändrades, syntes emellertid höjningen av bemyndigandet kunna begränsas till 5 miljoner kronor.

Fabriksstyrelsen har därjämte framhållit, att det för närvarande gällande

bemyndigandet att under tid, då beredskapsstat för försvarsväsendet vore satt i kraft, få disponera högst 20 miljoner kronor av den rörliga krediten icke kunde förväntas bli tillräckligt med nuvarande pris- och löneläge. Även i detta hänseende föreläge stora svårigheter att bedöma behovet. I varje fall syntes enligt styrelsens mening en höjning från 20 till 30 miljoner kronor vara nödvändig.

Såväl *fullmäktige i riksgäldskontoret* som *riksräkenskapsverket* ha förklarat sig intet ha att erinra mot fabriksstyrelsens framställning.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har i enlighet med riksdagens medgivande försvarets fabriksstyrelse efter utgången av budgetåret 1945/46 intill ett belopp av 10 miljoner kronor ägt utnyttja den rörliga kredit i riksgäldskontoret å 20 miljoner kronor, som tillhandahålles fabriksstyrelsen under tid, då beredskapsstat för försvarsväsendet är satt i kraft. Avsikten härmed har varit att tillgodose fabriksstyrelsens ökade behov av rörelsemedel främst för civil tillverkning inom försvarets fabriksverk.

Till följd av den minskade produktionsvolymen efter beredskapstidens slut behövde den rörliga krediten emellertid till en början icke utnyttjas. Först under sommaren 1949 blev det erforderligt att taga krediten i anspråk, till en början i begränsad omfattning. Sedermera ha emellertid anspråken på densamma kommit att öka. Detta sammanhänger främst med den fortgående höjningen av råmaterialpriserna och de ökade krigsmaterielltillverkningarna. För att kunna möta den stegrade pris- och löneutvecklingen har fabriksstyrelsen ifrågasatt en höjning av det fasta rörelsekapitalet men i avsaknad av tillräckligt underlag för bedömandet av storleken av en dylik höjning inskränkt sig till att hemställa om bemyndigande att i ökad utsträckning få taga i anspråk den rörliga krediten. Styrelsen har beräknat det ökade medelsbehovet under fredsförhållanden till 5 miljoner kronor. Härjämte har ämbetsverket föreslagit en höjning av krediten från 20 till 30 miljoner kronor, att disponeras under tid, då beredskapsstat för försvarsväsendet är satt i kraft.

Den förebragta utredningen får anses ha styrkt behovet av ökad rörlig kredit i angiven omfattning, och jag finner mig därför kunna förorda fabriksstyrelsens förslag, vilket jämväl biträtts av de hörda myndigheterna. Jag förutsätter, att krediten liksom nu skall löpa med ränta, i den mån den tages i anspråk. Riksdagens medgivande torde böra inhämtas såväl till höjningen av krediten som till utnyttjandet av densamma i ökad omfattning under fredsförhållanden.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att under tid, då beredskapsstat för försvarsväsendet är satt i kraft, för beredande av ytterligare rörelsekapital åt försvarets fabriksstyrelse tillhandahålla sagda styrelse en rörlig kredit av 30 000 000 kronor,

Kungl. Maj:ts proposition nr 85.

dels ock medgiva, att ifrågavarande kredit må intill ett belopp av 15 000 000 kronor utnyttjas under tid, då beredskapsstat för försvarsväsendet icke är satt i kraft.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Per Kourtzman.
